

§ 52

Revisionsrapport – Granskning av regionstyrelsens och regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning och kontroll över kommunala bolag samt följsamhet till ägarens direktiv

Dnr 142-2022

Regionala utvecklingsnämndens beslut

1. Regionala utvecklingsnämnden instämmer i revisorernas rekommendationer och beslutar att godkänna de föreslagna åtgärder som ligger inom nämndens kompetens.
2. Regionala utvecklingsnämndens föreslår regionstyrelsen att godkänna de föreslagna åtgärder som härrör regionstyrelsens kompetens.
3. Regionala utvecklingsnämnden ger regiondirektören i uppdrag återkomma med förslag på uppföljningsmodell till nämndens kommande sammanträde den 24 maj 2022.

Yttrande till beslutsförslaget

Kommunallagen ger kommuner och regioner möjligheten att lämna över skötseln av vissa kommunala angelägenheter till bland annat aktiebolag. En betydande del av kommunal verksamhet bedrivs idag i bolagsform. Innan överlämning av en kommunal angelägenhet till ett bolag kan ske måste ägaren bland annat fastställa vilket kommunalt ändamål bolagets verksamhet ska ha samt vilka kommunala befogenheter bolaget ska verka inom.

I styrelsens uppdrag ingår även vanligtvis att utöva ägarrollen över bolagen. Regionala utvecklingsnämnden har dock genom sitt reglemente vissa ansvarsområden i regionens ägarstyrning av bolagen. Detta innebär bland annat att bedriva en dialog mellan ägaren och bolagen samt upprätta styrning i form av direktiv. Vid en bristande ägarstyrning finns risken att bolagen inte bedrivs enligt ägarens intentioner, det vill säga de ändamål som bolagens verksamhet ska uppfylla. Det finns även risk att ägarnas intressen avseende verksamhet och ekonomi inte uppnås.

Mot bakgrund av revisionens resultat anser RUN att åtgärder behöver vidtas för att säkerställa ägarstyrningen.

Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten har genomfört en granskning av regionstyrelsens och RUN:s ägarstyrning och kontroll över kommunala bolag samt bolagens följsamhet till ägardirektiv. Granskningens syfte har varit att bedöma om styrning, kontroll och följsamhet avseende

kommunala bolag sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är de förtroendevalda revisorernas bedömning att regionstyrelsens och RUN:s ägarstyrning, interna kontroll och bolagens rapportering inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Ärendets behandling under sammanträdet

Ordföranden föreslår ett tillägg om att ge regiondirektören i uppdrag återkomma med förslag på uppföljningsmodell till nämndens kommande sammanträde den 24 maj 2022.

Beslutsgång

Ordföranden ställer det liggande förslaget under proposition och finner att nämnden bifaller förslaget.

Ordföranden ställer eget tillägg under proposition och finner att nämnden bifaller tillägget.

Ärendet

Revisionsobjekt i granskningen har varit: Regionstyrelsen, Regionala utvecklingsnämnden, Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Film pool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB, Matlaget i Gällivare AB.

Utifrån genomförd granskning är revisorernas samlade bedömning:

- Att Regionstyrelsens ägarstyrning inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.
- Att Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte är tillräcklig.
- Att Regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.
- Att Regionala utvecklingsnämndens interna kontroll i sammanhanget inte helt är tillräcklig.
- Att Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Film pool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB samt Investeringar i Norrbotten ABs rapportering till ägaren i allt väsentligt är ändamålsenlig utifrån gällande direktiv.
- Att Matlaget i Gällivare ABs rapportering till ägaren inte helt är ändamålsenlig utifrån gällande direktiv.

Revisionsfrågor bedömning

1. Har regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden säkerställt att det utövas en tillräcklig styrning över kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform?

Fokus på bolagsordning, ägardirektiv och planer

Delvis

2. Finns en fungerande dialog mellan ägare och bolag?

Fokus på förekomst och efterlevnad av direktiv

Delvis

3. Sker rapportering från bolagen till ägaren i enlighet med gällande direktiv?

Ja för: BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB

Delvis för: Matlaget i Gällivare AB

4. Vidtar regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir?

Nej

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar revisorerna följande rekommendationer:

- Att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan ägare och bolag.
 - Att åtgärder vidtas som säkerställer att samtliga bolag framgent omfattas av aktuella ägardirektiv.
 - Att snarast vidta åtgärder i syfte att säkerställa att den rapportering som bolagen skall översända till regionen:
5. harmoniserar med de krav som fullmäktige ställer på regionstyrelsen för regionstyrelsens fullgörande av sin uppsiktsplikt, samt
 6. att rapporteringen på ett tydligt sätt sammanställs inom regionen så att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden kan vidta åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir.

Region Norrbottens förslag på åtgärder

Utifrån revisorernas rekommendationer föreslås följande åtgärder:

Rekommendation: Att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan ägare och bolag.

En översyn av strukturen för ägarstyrning har påbörjats i syfte att förbättra dialogen mellan ägarna och bolagen samt uppföljning och rapportering av bolagens verksamhet. Detta arbete omfattar:

- Översyn av ett årshjul för ägarstyrning, En enhetsgemensam kalender används som verktyg för att konkretisera årshjulet, möten och ärenden.
- Att beskriva ledning och styrning av avdelningen samt RUN i regionens ledningssystem, inklusive dialog mellan ägare/verksamhet och bolag.

- Att ta hjälp av kansliet för att tydliggöra ärendeberedning RUN-RS och koppla samman den med årshjulet.

Rekommendation: Att åtgärder vidtas som säkerställer att samtliga bolag framgent omfattas av aktuella ägardirektiv.

Enligt revisorerna finns aktuella ägardirektiv för de bolag som nämnden hanterar. Årshjulet för ägarstyrningen säkerställer detta. Vid bolagsdialoger och ägarsamråd framkommer däremot önskemål om en utökad dialog och samverkan mellan ägare, verksamhet och bolag vid framtagning av ägardirektiv inför kommande år. Det planeras därför för en utökning av bolagsdialoger och ägarsamråd t ex genom utpekade kontaktpersoner för varje bolag och ett extra ägarsamråd.

Rekommendation: Att snarast vidta åtgärder i syfte att säkerställa att den rapportering som bolagen skall översända till regionen:

7. harmoniserar med de krav som fullmäktige ställer på regionstyrelsen för regionstyrelsens fullgörande av sin uppsiktsplikt, samt
8. att rapporteringen på ett tydligt sätt sammanställs inom regionen så att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden kan vidta åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir.

Det finns utrymme för kvalitetssäkring i rapporteringen, därför föreslås att:

- Dokumenthantering sker via regionens dokumenthanteringssystem VIS för att tillgängliggöra och kvalitetssäkra åtkomst och versionshantering.
- Agendan för RUN sammanträden anpassas för att möjliggöra en löpande uppföljning av bolagens verksamhet och för att säkerställa rapportering av avvikelser till regionstyrelsen.
- Bolagsordningar ses över och uppdateras
- Att kommande ägardirektiv inkluderar nyckeltal för uppföljning och tydliggör rapporteringen till ägarna.

Beslutsunderlag:

Bilaga 1: Årshjul för ägarstyrning

Bilaga 2: Revisionsrapport

Protokollsutdrag skickas till:

Regiondirektören

Regional utvecklingsdirektör